

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Maria Szczepanec

w sprawie z protestu wyborczego B. K.

przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej i Prokuratora Generalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 27 maja 2020 r.

postanawia:

pozostawić protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

B. K. pismem z dnia 13 maja 2020 r. (data stempla pocztowego) wniosła protest wyborczy, zarzucając naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego i Konstytucji RP, wniosła o stwierdzenie nieważności wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Prezydenta RP) wyznaczonych na dzień 10 maja 2020 r.

Wnosząca protest zarzuciła naruszenie art. 127 Konstytucji RP i art. 287 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504 oraz z 2020 r. poz. 568, dalej: k.wyb.), polegające na zorganizowaniu wyborów Prezydenta RP w warunkach naruszających zasady: powszechności, równości, bezpośredniości i tajności. Wnosząca protest podniosła, że od marca

2020 r. na terytorium RP wprowadzono szczególne zasady działania organów władzy publicznej, w drodze rozporządzeń ograniczane są wolności i prawa człowieka i obywatela. W takich warunkach nie była możliwa do przeprowadzenia normalna kampania prezydencka, co naruszyło zasadę równości wyborów a także prawo wnoszącej protest do rzetelnej oceny kandydatów. Tym samym, zdaniem wnoszącej protest, naruszona została sama istota demokracji i wyboru Prezydenta RP. Przeprowadzenie wyborów w okolicznościach trwającej pandemii COVID-19 narusza także zasadę powszechności wyborów prezydenckich, ponieważ bardzo wielu wyborców obawiało się oddać głos z powodu zagrożenia dla zdrowia swojego i bliskich. W przypadku części wyborców oddanie głosu było wręcz niemożliwe. Ponadto zasady głosowania wprowadzone w ustawie z 6 kwietnia 2020 r. o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzonych w 2020 r. nie zapewniają realizacji zasady głosowania tajnego.

W odpowiedzi na powyższe, Państwowa Komisja Wyborcza (dalej: PKW lub Komisja) wyjaśniła, że w związku z tym, iż głosowanie w wyborach Prezydenta RP zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r. nie odbyło się, Komisja działając na podstawie art. 293 § 1 w związku z § 3 oraz w związku z art. 160 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504 oraz z 2020 r. poz. 568, dalej: k.wyb.), w dniu 10 maja 2020 r., podjęła „uchwałę nr 129/2020 w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej”, co jest równoważne w skutkach z przewidzianym w art. 293 § 3 k.wyb. brakiem możliwości głosowania ze względu na brak kandydatów. W konsekwencji proces wyborczy dotyczący wyborów Prezydenta RP zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r. został zakończony. Uchwała została przekazana Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz podana do publicznej wiadomości, a także przekazana do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Komisja stwierdziła jednocześnie, że z uwagi na brak możliwości głosowania na kandydatów i nieprzeprowadzenie w związku z tym głosowania w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 maja 2020 r., nie mogła m.in.:

1. ustalić wyników głosowania na kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i sporządzić protokołu głosowania (art. 316 k.wyb.);

2. stwierdzić, w drodze uchwały, wyniku wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (art. 317 § 1 k.wyb.);

3. podać do publicznej wiadomości wyników głosowania i wyniku wyborów, w formie obwieszczenia, które podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw (art. 318 § 1 i 3 k.wyb.).

Zdaniem PKW brak było także podstaw do sporządzenia i przekazania Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Sądowi Najwyższemu sprawozdania z wyborów, gdyż zgodnie z art. 320 k.wyb. sporządza się je nie później niż 14 dnia po podaniu do publicznej wiadomości wyników wyborów, które nie zostały ustalone w konsekwencji nieprzeprowadzenia głosowania. Komisja wskazała także, że brak możliwości stwierdzenia wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz podania go do wiadomości publicznej oznacza, że nie otworzył się termin do wnoszenia protestów wyborczych, o którym mowa w art. 321 § 1 k.wyb.

Z przedstawionych wyżej względów oraz biorąc pod uwagę, że przepisy Kodeksu wyborczego nie przewidują środka odwoławczego od powołanej wyżej uchwały, PKW wniosła „o pozostawienie protestu wyborczego bez rozpoznania z uwagi na brak podstawy do jego wniesienia”.

Prokurator Generalny wyraził opinię, że protest należy pozostawić bez dalszego biegu. W uzasadnieniu Prokurator Generalny wskazał, że PKW nie ogłosiła wyniku wyborów, ponieważ ich nie przeprowadzono a jedynie 10 maja 2020 r. PKW podjęła uchwałę nr 129/2020 w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i na tej podstawie stwierdziła, że w wyborach zarządzonych na 10 maja 2020 r. nie było możliwości głosowania na kandydatów. Niemożliwość przeprowadzenia wyborów jest równoznaczna w skutkach z przewidzianym w art. 293 § 3 k.wyb. brakiem możliwości głosowania ze względu na brak kandydatów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Protest należało pozostawić bez dalszego biegu.

W myśl art. 129 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności

wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie. Zgodnie z art. 321 § 1 k.wyb. protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego nie później niż w ciągu 14 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego. Wynika z tego, że protest wnosi się „przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej” a termin do jego wniesienia rozpoczyna się „od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą”. Protest złożony przed podaniem wyniku wyboru Prezydenta RP do publicznej wiadomości jest przedwczesny. W szczególności dotyczy to sytuacji, gdy protest został wniesiony przed podaniem przez PKW do publicznej wiadomości wyników wyborów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26.05.2015 r., III SW 12/15).

Zgodnie z art. 321 § 3 k.wyb. wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty. Wnosząca protest uznała arbitralnie - wbrew powszechnie znanemu faktowi, że wybory prezydenckie nie odbyły się - naruszenie konstytucyjnych zasad przeprowadzania wyborów prezydenckich, tj. powszechności, równości, bezpośredniości i tajności. Wybory Prezydenta RP zarządzane na dzień 10 maja 2020 r. nie odbyły się, co znalazło odzwierciedlenie w treści uchwały PKW z 10 maja 2020 r., nr 129/2020 w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Komisja nie podała wyników tych wyborów, tym samym nie otworzył się termin do wniesienia protestu wyborczego przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, określony w art. 321 § 1 k.wyb. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 20 września 2011 r., III SW 12/11, „protest wyborczy wniesiony z naruszeniem terminu to zarówno protest przedwczesny, czyli złożony przed dniem ogłoszenia wyników wyborów, jak i protest spóźniony, czyli wniesiony po upływie tego terminu”.

Artykuł 322 § 1 k.wyb. stanowi, że Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniający

warunków określonych w art. 321 k.wyb. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia protestu.

Na marginesie należy wskazać, że przedstawione przez wnoszącego protest zarzuty mogą być w przyszłości poddane ocenie merytorycznej - jednak dopiero w sytuacji, gdy dojdzie do wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej i Państwowa Komisja Wyborcza poda ich wyniki do publicznej wiadomości, a protest będzie spełniał wymogi formalne i zostanie wniesiony w terminie.

B. K. wniosła protest przeciwko wyborowi Prezydenta RP nie tylko przed ogłoszeniem wyniku tych wyborów, ale jeszcze przed ich przeprowadzeniem. Nie ulega zatem wątpliwości, że protest ten został wniesiony przedwcześnie i z tego też powodu, na podstawie art. 322 § 1 k.wyb. należało pozostawić go bez dalszego biegu, o czym Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.